

та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. *Психологічний аспект дослідження особистості в соціальних умовах*. Харків: Вид-во НТУ ХП, 2013. Вип. 36. С. 202–211.

2. Кравченко С. О. Узагальнення сутності дефініції «дослідницька компетентність». *Молодий вчений*. 2018. № 2(1). С. 265–268.

3. Ребуха Л. З., Боршуляк Н. С. Професійна компетентність фахівців: сутнісні ознаки та розвиткові умови. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 22. Т. 3. С. 87–90. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-3.17>

4. Сисоєва С. О., Козак Л. В. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навч. посібник. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. 156 с.

Андрій Середа,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Комунікативна культура здобувачів освіти формується в освітніх умовах ЗВО й виступає важливим фактором для налагодження гармонійних стосунків як у межах студентського колективу, так і поза ним [2; 5].

Комунікативна культура студентів є складною багатовимірною системою, що об'єднує знання, особистісні навички, цінності та установки, потрібні для ефективної взаємодії у навчальному, соціально-професійному середовищах [4, с. 193; 6, с. 52]. Для глибшого розуміння сутності цього явища важливо розкрити основні компоненти комунікативної культури, які забезпечують її цілісність і функціональність. Так, когнітивний компонент охоплює знання про правила, норми та стратегії комунікації, а також розуміння особливостей соціокультурного контексту взаємодії. Він включає знання мовних норм, лексичних та граматичних структур, розуміння специфіки міжкультурного спілкування та усвідомлення етичних принципів і норм даного спілкування. Другий – емоційний компонент, віддзеркалює змogu студентів схоплювати та виявляти емоції, а також рахуватися з емоційним станом співрозмовників у процесі спілкування. Основними складовими цього компоненту слугують емпатія, емоційна регуляція і позитивне налаштування на доброзичливу атмосферу у процесі комунікації. Даний компонент допомагає студентам будувати гармонійні взаємини, уникати конфліктів і досягати взаєморозуміння. Третій – поведінковий компонент, охоплює практичні навички та вміння, які забезпечують ефективну взаємодію у процесі спілкування. Він включає вербальні навички, що включають вміння грамотно та зрозуміло висловлювати думки, використовувати відповідну лексику, дотримуватися правил мовного етикету; невербальні засоби комунікації як вміння інтерпретувати жести, міміку, тон голосу та ін. невербальні сигнали; навички активного слухання, що передбачають здатність зосереджувати увагу на співрозмовнику, ставити уточнюючі запитання, проявляти зацікавленість у темі розмови. Цей компонент

забезпечує реалізацію теоретичних знань на практиці, що є важливою складовою комунікативної культури здобувачів освіти. Четвертий компонент – ціннісний, пов'язаний із системою морально-етичних та соціальних установок, що означають стиль комунікації особи-студента, й включає толерантність, етичність та відповідальність здобувачів освіти під час спілкування й сприяє взаємоповазі, створенню гармонійно--доброзичливих взаємовідносин між учасниками контактування. П'ятий – мотиваційний компонент, встановлює внутрішню готовність студентів до контакту, їхню волю до вдосконалення своїх навичок та можливості участі у різноманітних комунікативних процесах. Основними складовими даного компоненту становить інтерес до взаємодії: бажання спілкуватися та пізнавати нове, прагнення до саморозвитку як готовність студентів вдосконалювати мовні та комунікативні навички, активна життєва позиція, що ідентифікується із ініціативністю і відкритістю до спілкування. Шостий – рефлексивний компонент, пов'язаний із здатністю здобувачів освіти аналізувати та оцінювати власний досвід спілкування, виявляти сильні та слабкі сторони комунікативної поведінки своєї і співрозмовника. Він залучає самоаналіз комунікативних ситуацій, самокритику та коригування власних помилок і визначає результативні стратегії для вдосконалення навичок спілкування. Розвинутий рефлексивний компонент допускає можливість студентам адаптувати свою поведінку до різних ситуацій, підвищуючи ефективність спілкування [1; 4–6].

Усі компоненти комунікативної культури тісно взаємопов'язані та взаємодіють між собою, що дозволяє створити єдину систему, яка б забезпечувала ефективність їхніх взаємодій в освітньому та соціальному середовищі. Розвитковість цих компонентів є визначним завданням сьогоденної освіти, оскільки саме комунікативна культура є базисом вдалої соціалізації та академічно-професійного зростання молодого покоління в умовах сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Білавич Г. В., Багрій М. А., Гречаник Н. Ю., Гнатишин С. І. Формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. *Медична освіта*. 2023. № 4. С. 77–81.
2. Крайняк Л. К., Дуда О. І., Рибачок С. М., Боднар О. Б., Белінська І. Ділова комунікативна культура студентів як основа професійної діяльності. *Актуальні проблеми розвитку педагогічної освіти: інновації, виклики, перспективи*: збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (15 бер. 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2024. С. 251–252.
3. Пищик О. Комунікативна культура в педагогічній діяльності: ключ до успіху. *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*, 2023. №2. С. 274–285.
4. Ребуха Л. З., Мазурик Н. Ю. Педагогічні умови формування управлінської комунікативної толерантності у майбутніх фахівців закладів освіти. *Інновації в освіті: перспективи розвитку*: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 20 трав. 2021 р.). Тернопіль: ЗУНУ,

2021. С. 193–195.

5. Ребуха Л. З., Рудакевич О. М. Особливості міжкультурної комунікації у практиці соціальної роботи в умовах поліетнічного регіону. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 1(11). С. 207–210.

6. Руденко Л. Теоретичні основи формування комунікативної культури майбутніх фахівців. *Молодь і ринок*. 2012. № 3(86). С. 52–55.

Андрій Серeda,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Формування комунікативної культури у здобувачів освіти залучає знання та вміння, які здатні допомогти магістрам розуміти та цінувати культурні ознаки інших. Це охоплює усвідомлюваність різноманітності мов, звичаїв/традицій, що веде до адаптації власної поведінки, обраних комунікативних стратегій до належної міжкультурної взаємодії. Відповідно повага до різних культур призводить до належного розуміння про цінність і унікальність кожної національної культури. Одним основним елементом комунікативної культури є здатність людини до емпатійного сприйняття як вміння відчувати емоції та потреби іншого індивідуума, ставлення себе на його місце. Це допомагає збагатити власне сприйняття, знизити ризик упереджень і стереотипів. Відтак належний діалог допомагає уникати монологічно-агресивних форм комунікації, які нерідко викликають конфлікти [32].

Студенти, які навчаються ефективному спілкуванню, здатні з більшою відкритістю ставитися до людей, незалежно від їхніх культурних, релігійних чи соціальних відмінностей [23]. Сформована комунікативна культура допомагає знижувати рівень конфліктів і соціальної напруженості, створюючи умови для мирного співіснування. Вона сприяє створенню середовища, де люди відчують підтримку та розуміння [17].

В умовах міжкультурної взаємодії комунікативна культура допомагає інтегрувати представників різних соціальних груп у спільне середовище, що полегшує процес адаптації та зменшує ризик ізоляції [23]. Слухання та розуміння іншої особи є основою взаєморозуміння. Саме активне слухання передбачає сприймання слів, оцінку намірів, емоцій та висловленого опонентом культурного контексту. Комунікативна культура навчає студентів ввічливо слухати співбесідників, що допомагає ухилятися від непорозумінь й тим самим забезпечувати глибше розуміння самої розмови [38].

У процесі формування комунікативної культури важливим є обмін досвідом/ідеями. Отакий контакт підтримує обмін думками, дозволяє учасникам проектувати ситуації різних перспектив. Комунікативна культура заохочує до розвитку навичок з допомоги учасникам ефективно інформувати